

A prolaktin szint emelkedése

Betegtájékoztató

A prolaktin

Ezt a hormont az agyalapi mirigy (hipofízis) termeli; legfontosabb feladata a gyermek születése után az emlők tejtermelésének elősegítése. A prolaktin mindkét nemben csökkenti a nemi hormonok (ösztrogén és tesztoszteron) szintjét. A normálnál magasabb prolaktin és következményesen alacsonyabb ösztrogén és tesztoszteron szint szexuális és menstruációs működési zavarhoz vezethetnek. Magasabb szintje vérből mutatható ki.

Mit okoz a magasabb prolaktin szint?

A magas prolaktin szint férfiakban és nőkben terméketlenséget, a szexuális késztetés csökkenését, csontvesztést eredményezhet.

Ezen kívül nőkben az alábbi tünetek fordulhatnak elő:

- A menstruáció szabálytalanná válása vagy elmaradása
- Hüvelyszárazság, mely a szexuális aktus közbeni fájdalommal járhat
- Tejsorgás, annak ellenére, hogy az illető nem terhes és nem szoptat

Férfiakban előfordulhat:

- Merevedési zavar
- Az emlők megnagyobbodása (gynecomastia)
- A testszőrzet megritkulása és az izomzat sorvadása

Fiúk esetében késhet a pubertás (és alacsonyabb lehet a tesztoszteron szint).

Mi az oka a kórosan magas prolaktin szintnek?

Normálisan, alkati variánsként is előfordul magasabb prolaktin szint, u.n. makroprolaktinémia, ami nem vagy csak minimális tüneteket okoz. Ezt az eltérést laboratóriumi vizsgálat el tudja különíteni a valódi prolaktin emelkedéstől.

A leggyakoribb oka terhesség, ezért fogamzóképes nőnél ki kell zárni terhesség fenállását.

Bizonyos gyógyszerek is emelhetik a vér prolaktin szintjét. Ilyenek az ösztrogén tartalmú szerek (köztük a legtöbb, fogamzásgátlásra alkalmazott készítmény), hányinger ellen szedett készítmények (pl. metoclopramid), gyomor-nyombél fekély ellenes (hisztamin antagonisták) vagy pszichiátriai kezelés során alkalmazott gyógyszerek, bizonyos vérnyomáscsökkentők (pl. kalcium receptor blokkolók), opiát tartalmú fájdalomcsillapítók.

A magas prolaktin szint további lehetséges oka az alulműködő pajzsmirigy (hipotireózis), ezért további vérvétel lehet szükséges ennek kizárására. Esetleges máj és vesebetegség, illetve mellkas fal sérülései (pl: övsömör) szintén eredményezhet magasabb prolaktin szintet.

Prolactinoma. Ez az agyalapi mirigy prolaktin termelő tumora. Szinte minden esetben jóindulatú. Jóval gyakrabban fordul elő nőkben, mint férfiakban. Egyes esetekben a nagy méterű prolactinoma fejfájást és/vagy látászavart okozhat. Az utóbbi háttérében az áll, hogy a megnagyobbodott agyalapi mirigy nyomhatja a látóidegeket. A betegek egy része tünetmentes. Más, agyban előforduló daganatok is fokozhatják az agyalapi mirigy prolaktin termelését. Ezen tumorokat az MR (mágneses rezonancia) vizsgálat mutatja ki a legjobban, a vizsgálatot ajánlatos még a gyógyszeres kezelés elkezdése előtt elvégezni.

Idiopátiás, azaz ismeretlen eredetű hyperprolactinaemia. Néha nem sikerül a magas prolaktin szint okát felderíteni. Ilyen esetekben előfordul, hogy a prolaktin szintje magától normalizálódik.

Mi a kezelés módja?

Tünetmentes vagy csak jelentéktelen panaszt okozó betegség esetében nem feltétlen szükséges kezelés, egyébként a kórkép okától függ.

Prolactinoma: az első lépés a prolaktin termelését és a tumor méretét csökkentő gyógyszer adása, leggyakrabban bromocriptin. Éveken át folytatott kezelést követően a tumor mérete csökkenhet, akár el is tűnhet. Ilyenkor meg lehet kísérelni a gyógyszer dózisának csökkentését, végül elhagyását. Utána azonban rendszeresen szükség van ellenőrző orvosi vizsgálatokra. Egyes esetekben a szokásos adagú gyógyszer nem mérsékli sem a vér prolaktin szintjét, sem pedig a tumor méretét. Ilyenkor meg lehet próbálni a dózis megemelését. Ha ez sem vezet eredményre, vagy ha nem kívánatos mellékhatások lépnek fel, más készítmény adása jöhet szóba. Amennyiben a gyógyszeres kezelés fél-egy éven belül nem eredményes és a daganat nagy méretű, műtéttől várható eredmény.

Gyógyszer által kiváltott forma. Ha ez okozza a rendellenességet, a feltételezett gyógyszer szedésének három napos felfüggesztése után a prolaktin szintje jelentősen csökken. Ne hagyja abba azonban magától a gyógyszerek bevitelét addig, amíg ezt kezelőorvosa nem javasolja. Ha a gyógyszer nem helyettesíthető, akkor bromocriptint kell szednie. Ha alacsony szexuális aktivitás, alacsony csonttömeg kíséri az állapotot, fogamzásgátló (nőknek) és tesztoszteron (férfiaknak) is adható.

Hogyan kezelendő a prolactinoma terhesség esetén?

Előfordul, hogy prolactinoma miatt kezelés alatt álló nő esik teherbe. Ilyenkor általában indokolt a bromocriptin vagy egyéb szer szedésének abbahagyása. Ha azonban a prolactinoma veszélyezteti a látást, szükséges lehet annak további szedése. Nem szükséges prolaktin szint mérés, mert terhességben a prolaktin szint normálisan is emelkedett. Amíg a prolactinoma nem nő és nem okoz látásproblémát, nem szükséges rutinszerű MR vizsgálat a terhesség alatt. Mindezt meg kell beszélni a kezelőorvossal.

Ez a tájékoztató jellegénél fogva csak röviden tartalmazza az adott betegséggel kapcsolatos ismereteket. Részletesebb tájékoztatást az Ön vizsgálati eredményeit, esetleges egyéb betegségeit is ismerő kezelőorvosától kaphat.

A betegtájékoztató a Magyar Endokrinológiai és Anyagcsere Társaság vezetősége jóváhagyásával készült. Összeállította:

Prof. Dr. Góth Miklós
egyetemi tanár,
és Dr. Bajnok Éva
HM Honvédkórház